

Celek a filosofie

Filosofie se musí vztahovat k „celku“ hned několikerým způsobem. Především si musí ujasnit, co to vlastně je takový „celek“ a co k němu náleží. To ji ihned vede k tomu, že každý celek, navzdory tomu, že musí být „jeden“, tj. že musí být vnitřně sjednocen (a musí si tedy vymezit svůj „rámeček“), musí být na druhé straně schopen se nějak vztahovat k leččemu, co je mimo jeho vlastní „rámeček“, a to buď jako něco vnějšího, nebo – a to ovšem leckdo zatím nehodlá připouštět – jako něco „nepředmětného“, to znamená sledovatelného směrem „dovnitř“, k niternosti, ale pokračujícího dále za hranicemi vlastní niternosti celku samého. A to právě znamená, že každá „izolace“ jakéhokoli celku (a zejména izolace, když onen „celek“ chceme předmětně uchopit a vymezit), může být jen umělá, pomocná, provizorní; vztah k celku znamená nutně povědomí o tom, že pro správné, „pravé“ pochopení celku a jeho povahy je nezbytné vzít náležitě v úvahu, že každý celek se může stávat celkem nejenom tím, že se sám do sebe a v sobě „sebere“, ale že se zároveň nějak vymezí vůči „jinému“ (přesněji: „jiným“), což není možné jen odmítnutím jiného, nýbrž jen jako specifický vztah k jinému. Specifičnost tohoto vztahu k „jinému“ spočívá také v tom, že na ono „jiné“ se celek-subjekt může zaměřovat jen tentativně a proto nezaručeně, že se vztahuje také k „celku“. Ty „jiné“ celky totiž obvykle (nejčastěji) nejsou pro celek-subjekt v plnosti „přítomny“, a to jednak proto, že jsou více nebo méně od něho vzdáleny (prostorově, ale i časově), zejména však proto, že už sama jejich aktuální „přítomnost“ představuje jen aspekt, „moment“ toho, čím jsou vskutku jakožto celky-události (pokud to vůbec celky jsou). A protože každý skutečný „celek“ vytváří kolem sebe jakési pole (prostorové i časové), nemůže vlastně reagovat na jiný celek jinak, než že reaguje na jeho pole (jak je právě „přítomno“ v jeho vlastním poli).

(Písek, 061123-1.)